

« Volo ut ubi ego sum, et ipsi sint mecum. » Ascendit præparare, ut nos ad paratum securi veniamus. Ipse præparavit : in illo manete. Parva tibi domus est Christus? Jam-ne passionem ipsius times? Resurrexit a mortuis, et non moritur, et mors ei ultra non dominabitur¹. Locus malus, dies mali, sæculum hoc. Sed bene faciamus in loco malo, et bene vivamus in diebus malis. Transit locus malus et dies mali : et veniet locus bonus æternus, et dies boni æterni : et ipsi dies boni unus dies erunt. Hic enim quare sunt mali dies? Quia transit unus, ut veniat alius. Transit hodiernus, ut veniat crastinus : transit hesternus, ut veniat hodiernus. Ubi nihil transit, unus est dies. Et dies Christus est, et Pater dies : sed Pater dies de nullo die, Filius dies ex die. Commendavit ergo nobis Dominus Jesus Christus in passione sua labores et contritiones præsentis sæculi : in resurrectione sua commendavit æternam vitam et beatam futuri sæculi. Toleremus præsentia, speremus futura. Ideo in diebus istis dies agimus significantes laborem præsentis sæculi, in jejuniis et observatione contentes animas nostras : in diebus autem venturis dies significamus futuri sæculi, nondum ibi sumus. Significamus dixi, non tenemus. Usque ad passionem enim contritio : post resurrectionem laudatio.

¹ Rom. vi, 9.

SERMO CCXVIII¹.*De Passione Domini in Parasceve.*

I. CURUS sanguine delicta nostra deleta sunt, solemniter legitur passio, solemniter celebratur; ut annua devotione memoria nostra lætius innovetur, et ipsa frequentatione populorum fides nostra clarius illustretur. Exigit ergo a nobis solemnitas, ut de passione Domini vobis sermonem, qualem donat ipse, reddamus. Et quidem ad salutem nostram et vitæ hujus transigendæ utilitatem, in his quæ passus est ab inimicis Dominus noster exemplum patientiæ nobis præbere dignatus est; ut pro evangelica dignitate, si hoc ipse voluerit, nihil tale perpeti recusemus. Verumtamen quia nec in ipsa carne mortali aliud ille necessitate, sed omnia voluntate perpessus est, recte creditur etiam significare aliquid voluisse in singulis quibusque factis, quæ circa ejus passionem gesta atque conscripta sunt.

II. Ac primum, quod traditus ut crucifigeretur crucem suam ipse portavit, continentiae signum dedit, et demonstravit præcedens, quid facere debeat qui eum sequi voluerit. Hoc etiam verbo commonuit, ubi ait : « Qui diligit me, tollat crucem suam, et sequatur me². » Tollit enim quodam modo crucem suam, qui regit mortalitatem suam.

¹ Alias de Diversis 76. — ² Matth. xvi, 24.

III. Quod in loco Calvariae crucifixus est, significavit in passione sua remissionem omnium peccatorum, de quibus in Psalmo dicitur: « Multiplicatae sunt iniquitates » meae super capillos capitis mei¹. »

IV. Quod duo cum illo ab utroque latere crucifixi sunt, ostendit alios sibi dextros, alios sinistros esse passuros: dextros, de quibus dicitur: « Beati, qui persecutionem » patiuntur propter justitiam²: » sinistros autem, de quibus dicitur: « Et si tradidero corpus meum, ut ar- » deam, charitatem autem non habuero, nihil mihi pro- » dest³. »

V. Quod titulus est positus super ejus crucem, in quo scriptum erat: « Rex Judaeorum, » illud ostendit, quia nec occidendo efficere potuerunt, ut eum regem non haberent, qui eis manifestissime eminentissima potestate secundum sua opera redditurus est. Unde in Psalmo canitur: « Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion » montem sanctum ejus⁴. »

VI. Quod tribus linguis titulus conscriptus erat, hebraea, graeca, et latina; non solum Judaeis, sed etiam Gentibus eum regnaturum fuisse declaratum est. Proinde in eodem Psalmo cum dixisset: « Ego autem constitutus » sum rex super Sion montem sanctum ejus, » ubi scilicet hebraea lingua regnavit; continuo tanquam graeca, latinaque subjungens: « Dominus, inquit, dixit ad me; » Filius meus es tu, ego hodie genui te: pete a me, et » dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem » tuam fines terrae⁵. » Non quia graeca et latina solae sunt gentium linguae: sed quia ipsae maxime excellunt; graeca, propter studium litterarum; latina, propter peritiam⁶ Romanorum. Quamvis in illis tribus linguis Christo sub-

¹ Psal. xxxix, 13. — ² Matth. v, 10. — ³ 1 Cor. xiii, 3. — ⁴ Psal. n, 60. — ⁵ Ibid. 7. — ⁶ Forte potentiam.

juganda universitas gentium omnium monstraretur: non tamen illic scriptum est et rex Gentium, sed tantummodo Judaeorum; ut commendaretur origo seminis, in proprietate nominis. « Lex enim a Sion prodiet, dictum est, » et verbum Domini ab Jerusalem¹. » Nam qui sunt qui dicunt in Psalmo: « Subjecit plebes nobis, et gentes sub » pedibus nostris²; » nisi de quibus dicit Apostolus: « Si enim spiritalibus eorum communicaverunt gentes, » debent et in carnalibus ministrare eis³? »

VII. Quod suggererunt principes Judaeorum Pilato, ne absolute scriberet quod sit rex Judaeorum, sed quod ipse regem se dixerit Judaeorum; ramis illis fractis ita Pilatus inserendum figurabat oleastrum: quia homo erat ex gentibus, gentium scribens confessionem, de quibus merito ipse Dominus dixit: « Auferetur a vobis regnum, et da- » bitur genti facienti justitiam⁴. Nec ideo tamen, non est rex ille Judaeorum. Radix enim portat oleastrum, non oleaster radicem. Et quamvis illi rami per infidelitatem fracti sint, non ideo Deus repulit plebem suam, quam praesciit. « Et ego, inquit, Israëlita sum⁵. » Et quamvis filii regni, qui noluerunt Dei Filium regnare sibi, eant in tenebras exteriores: tamen multi ab Oriente et Occidente venient, et recumbent, non cum Platone et Cicerone, sed cum Abraham et Isaac et Jacob in regno caelorum⁶. Pilatus quidem regem Judaeorum scripsit, non regem Graecorum aut Latinorum, quamvis Gentibus regnaturum. Et quod scripsit, scripsit; neque infidelium suggestionem mutavit: cui tanto ante praedictum erat in Psalmis: « Tituli inscriptionem: ne corrumpas⁷. » Omnes gentes credunt in regem Judaeorum: omnibus gentibus regnat, sed tamen rex Judaeorum. Tantum valuit illa radix, ut

¹ Isaï. ii, 3. — ² Psal. xlvi, 4. — ³ Rom. xv, 27. — ⁴ Matth. xxi, 43. — ⁵ Rom. xi, 1. — ⁶ Matth. viii, 11, 12. — ⁷ Psal. lvi, 1, et lvi, 1, etc.

insertum oleastrum in se possit ipsa mutare, oleaster autem oliuæ nomen non possit auferre.

VIII. Quod in quatuor partes divisa vestimenta ejus milites abstulerunt; per quatuor orbis partes peragratura sacramenta ejus significaverunt.

IX. Quod unam tunicam inconsutilem desuper textam sortiti sunt, potius quam partiti, satis demonstratum est sacramenta visibilia, quamvis et ipsa indumenta sint Christi, posse tamen habere quoslibet hæc, sive bonos, sive malos; sincerissimam vero fidem, quæ per dilectionem operatur unitatis integritatem, quia dilectio Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis¹; non pertinere ad quoslibet, sed occulta Dei gratia tanquam sorte donari. Unde Simoni qui baptismum habebat, et istam non habebat, a Petro dictum est: « Non » est tibi sors, neque pars in ista fide². »

X. Quod in cruce cognitam matrem dilecto Discipulo commendavit; congruenter tunc humanum affectum, quando ut homo moriebatur, ostendit. Ista hora nondum venerat, quando aquam in vinum conversurus eidem matri dixerat: « Quid mihi et tibi est, mulier? Nondum venit hora mea³. » Non enim de Maria sumpserat quod habebat in Divinitate, sicut de Maria sumpserat quod pendebat in cruce.

XI. Quod dixit: « Sitio⁴; » fidem quærebat a suis: sed quia « In propria venit, et sui eum non receperunt⁵; » pro suavitate fidei, acetum perfidiæ dederunt, et hoc in spongia. Vere spongiæ comparandi, non solidi, sed tumidi; non recto confessionis aditu aperti, sed insidiarum tortuosis anfractibus cavernosi. Sane ille potus habebat et hyssopum, quæ humilis herba radice fortissima petrae

¹ Rom. v, 5. — ² Act. viii, 21. — ³ Joan. ii, 4. — ⁴ Id. xix, 28. — ⁵ Id. i, 11.

dicitur inhærere. Erant quippe in illo populo, quibus hoc facinus ad humiliandam poenitendo animam post abjiciendo servabatur. Noverat eos ipse, qui hyssopum cum aceto accipiebat. Nam et pro eis oravit, sicut alius Evangelista testatur, cum pendens in cruce dixit: « Pater, » ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt¹. »

XII. Quod ait: « Perfectum est, et inclinato capite » reddidit spiritum²; » non necessitatem, sed potestatem suæ mortis ostendit, donec omnia quæ pro illo prophetata erant perficerentur expectans: quia et hoc scriptum erat: « Et in siti mea potaverunt me aceto³: » tanquam potestatem habens ponendi animam suam, sicut et ipse testatus est. Et reddidit Spiritum per humilitatem, hoc est, capite inclinato; recepturus eum per resurrectionem, capite sublevato⁴. Istam mortem et capitis inclinationem magnæ potestatis fuisse, Jacob ille Patriarcha in Judæ benedictione prænuntians: « Ascendisti, inquit, recumbens, dormisti sicut leo⁵: » per ascensionem mortem, per leonem significans potestatem.

XIII. Jamvero quod illis duobus crura confrica sunt, illi autem non, quia defunctus est; quare factum sit, ipsum Evangelium declaravit. Oportebat enim ut isto etiam signo demonstraret in ejus prænuntiata prophetia commendatum esse Pascha Judæorum, ubi hoc præceptum est, ut ovis ossa non frangerent.

XIV. Quod latus lancea percussum in terra sanguinem et aquam manavit; procul dubio sacramenta sunt quibus formatur Ecclesia; tanquam Eva facta de latere dormientis Adam, qui erat forma futuri.

XV. Quod Joseph et Nicodemus eum sepeliunt; sicut nonnulli nomina interpretati sunt, Joseph interpretatur

¹ Luc. xxiii, 34. — ² Joan. xix, 30. — ³ Psal. lxxviii, 22. — ⁴ Joan. x, 18. — ⁵ Gen. xlix, 9.

auctus; Nicodemus autem, quia nomen est Græcum, pluribus notum est, quod ex victoria et populo sit compositum; quia *vixos* victoria est, *δῆμος* populus. Quis est ergo moriendo auctus, nisi qui dixit: « Granum tritici si non » moriatur, solum remanet; si autem moriatur, multiplicatur¹? » Et quis etiam moriendo persecutorem populum vicit, nisi qui eos resurgendo iudicabit?

SERMO CCXIX².

In vigiliis Paschæ, I.

BEATUS Paulus apostolus exhortans nos ad imitationem suam, inter alia multa suæ virtutis insignia, dicit etiam, « In vigiliis sæpius. » Quanto ergo alacrius in hac vigilia, velut matre omnium sanctarum vigiliarum, vigilare debemus, in qua totus vigilat mundus? Non ille mundus, de quo scriptum est: « Si quis dilexerit mundum, non » est charitas Patris in illo; quoniam omnia quæ in » mundo sunt, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et ambitio sæculi, quæ non est a Patre³. » Talem quippe mundum, id est, filios infidelitatis, regunt diaboli et angeli ejus: contra quos nobis esse colluctationem idem dicit Apostolus, ubi ait: « Non est nobis col- » luctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus » principes et potestates, et rectores mundi, tenebrarum » harum⁴. » Quod et nos fuimus aliquando, nunc autem

¹ Joan. XII, 24. — ² Alias de Diversis 77. — ³ I Joan. II, 15, 16. — ⁴ Ephes. VI, 12.

lux in Domino. Luce itaque vigiliarum, resistamus rectoribus tenebrarum. Non ergo ille mundus in hac solemnitate vigilat: sed ille de quo dicitur: « Deus erat in Christo » mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta eorum¹. » Quanquam tam clara sit vigiliæ hujus celebritas toto orbe terrarum, ut etiam illos vigilare carne compellat, qui corde, non dicam, dormiunt, sed tartarea impietate sepulti sunt. Vigilant etiam ipsi nocte ista, de qua etiam visibiliter redditur, quod tanto ante promissum » est: « Et nox tanquam dies illuminabitur². » Fit hoc in cordibus piorum, quibus dictum est: « Fuistis ali- » quando tenebræ, nunc autem lux in Domino³. » Fit hoc etiam in æmulis omnium, et qui vident in Domino, et qui invident Domino. Vigilat ergo ista nocte et mundus inimicus, et mundus reconciliatus. Vigilat iste, ut laudet medicum liberatus: vigilat ille, ut blasphemet judicem condemnatus. Vigilat iste, mentibus piis fervens et lucescens: vigilat ille, dentibus suis frendens et tabescens. Denique istum charitas, illum iniquitas: istum christianus vigor, illum diabolicus livor nequaquam dormire in hac celebritate permittit. Unde ab ipsis etiam nostris inimicis nescientibus admonemur quemadmodum debeamus vigilare pro nobis, si propter nos vigilant etiam qui invident nobis. Eorum quippe qui nullo modo Christi sunt nomine consignati, tamen ista nocte multi dolore, multi pudore; nonnulli etiam qui fidei propinquant, Dei jam timore non dormiunt. Diversis causis excitat eos ista solemnitas. Quomodo ergo debet gaudendo vigilare Christi amicus, quando et dolendo vigilat inimicus? Quomodo in tanta Christi gloria inardescat vigilare Christianus, quando erubescit dormire Paganus? Quomodo decet eum, qui hanc domum magnam intravit, in tanta ejus festivitate

¹ 2 Cor. V, 19. — ² Psal. CXXXVIII, 12. — ³ Ephes. V, 8.

vigilare, quando jam vigilat qui disponit intrare? Vigilemus ergo, et oremus; ut et forinsecus et intrinsecus hanc vigiliam celebremus. Deus nobis loquatur in lectionibus suis; Deo loquamur in precibus nostris. Si eloquia ejus obedienter audiamus, in nobis habitat quem rogamus.

SERMO CCXX¹.

In vigiliis Paschæ, II.

SCIMUS, fratres, et fide firmissima retinemus, semel Christum mortuum esse pro nobis; pro peccatoribus justum, pro servis Dominum, pro captivis liberum, pro ægrotis medicum, pro miseris beatum, pro egenis opulentum, pro perditis quæsitorem, pro venditis redemptorem, pro grege pastorem, et quod est omnibus mirabilius, pro creatura creatorem: servantem tamen quod semper est, tradentem quod factus est: Deum latentem, hominem apparentem; virtute vivificantem, infirmitate morientem; divinitate immutabilem, carne passibilem, ut ait Apostolus: « Qui traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram². » Hoc semel factum esse, optime nostis. Et tamen solemnitas tanquam sæpius fiat, revolutis temporibus iterat, quod veritas semel factum tot Scripturarum vocibus clamat. Nec tamen contraria sunt veritas et solemnitas, ut ista mentiatur, illa verum dicat. Quod enim semel factum in rebus veritas indicat, hoc sæpius celebrandum in cordibus piis solemnitas

¹ Alias de Diversis 78. — ² Rom. IV, 25.

tas renovat. Veritas quæ facta sunt, sicut facta sunt aperit: solemnitas autem non ea faciendo, sed celebrando, nec præterita præterire permittit. Denique « Pascha nostrum immolatus est Christus¹. » Ille utique semel occisus, qui jam non moritur, mors ei ultra non dominabitur. Proinde secundum vocem veritatis, semel Pascha dicimus factum, et ulterius non futurum: secundum autem vocem solemnitatis, omni anno dicimus Pascha venturum. Sic intelligi arbitror quod in Psalmo scriptum est: « Cogitatio hominis confitebitur tibi, et reliquiæ cogitationis diem solemnem celebrabunt tibi². » Nisi enim quod de rebus temporaliter gestis dicitur cogitatio memoriæ commendaret, nullas post tempus reliquias inveniret. Ideo cogitatio hominis intuens veritatem Domino confitetur: reliquiæ vero cogitationis quæ sunt in memoria, notis temporibus non cessant celebrare solemnitas, ne ingrata cogitatio judicetur. Ad hoc pertinet noctis hujus tam præclara solemnitas, ubi vigilando tanquam resurrectionem Domini per cogitationis reliquias operemur, quam semel factam cogitando verius confitemur. Quos ergo fecit doctos prædicata veritas, absit ut faciat irreligiosos deserta solemnitas. Hæc istam noctem per totum mundum fecit illustrem. Hæc demonstrat Christianorum agmina populorum, hæc confundit tenebras Judæorum, hæc evertit idola Paganorum.

¹ I Cor. V, 7. — ² Psal. LXXV, 11.

SERMO CCXXI¹.*In vigiliis Paschæ, III.*

DICENDUM EST CUR tanta celebritate hodierna potissimum nocte vigilemus. Quod die tertio resurrexerit a mortuis Dominus Christus, nullus ambigit Christianus. Hac autem nocte hoc factum esse, sanctum Evangelium contestatur. Totum enim diem a præcedente nocte computari non dubium est: non secundum dierum ordinem qui commemoratur in Genesi: quanquam et illic tenebræ præcesserunt. Nam tenebræ erant super abyssum, cum dixit Deus: « Fiat lux, et facta est lux². » Sed quia illæ tenebræ nondum erat nox, nondum enim præcesserat dies: divisit quippe Deus inter lucem et tenebras, et prius lucem vocavit diem, deinde tenebras noctem; et facta luce usque ad alterum mane commemoratus est dies unus: manifestum est illos dies a luce cœpisse, et transacta luce usque ad mane singulos terminatos. Sed posteaquam creatus homo a luce justitiæ ad peccati tenebras declinavit, a quibus eum Christi gratia liberat, factum est ut nunc dies a noctibus computemus: quia non a luce ad tenebras, sed a tenebris ad lucem venire conamur, et Domino adjuvante fieri speramus. Sicut et Apostolus dicit: « Nox » præcessit, dies autem appropinquavit: abjiciamus itaque opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis³. » Dies igitur Dominicæ passionis quo crucifixus est, jam

¹ Alias de Diversis 79. — ² Gen. 1, 3. — ³ Rom. xiii, 12.

transactam noctem propriam sequebatur; ideoque clausus et terminatus est usque ad Parasceven, quam Judæi etiam cœnam puram vocant, ab ejus noctis exordio incipientes sabbati observationem. Deinde sabbati dies a sua nocte incipiens, finitus est vespere incipientis noctis, quæ pertinet ad initium Dominici diei: quoniam eum Dominus suæ resurrectionis gloria consecravit. Illius itaque noctis ad initium Dominici diei pertinentis, nunc ista solemnitate memoriam celebramus: illam noctem agimus vigilando, qua Dominus resurrexit; et illam vitam, de qua paulo ante dicebamus, meditamur, ubi nec mors ulla, nec somnus est, quam in sua carne nobis inchoavit, quam sic excitavit a mortuis, ut jam non moriatur, et mors ei ultra non dominetur. Nam quando venientes ad sepulcrum ejus, a quibus diligentibus quærebatur, diliculo corpus non invenerunt, responsumque acceperunt ab Angelis, quod jam resurrexerat; manifestum est quod ea nocte resurrexit, cujus extremitas illud diluculum fuit. Deinde cui resurgenti paulo diutius vigilando concinimus, præstabit ut cum illo sine fine vivendo regnemus. Sed et si forte his horis, quibus nos ducimus istam vigiliam, illius adhuc corpus in sepulcro erat, nondumque resurrexerat; nec sic vigilando sumus incongrui: quia ille dormivit ut vigilemus, qui est mortuus ut viveremus.